

L L E V A T

DECENARI CATOLIC MALLORQUI

Any XII

Núm 419

ARFA 20 de febrer. 1928.

PATRIA

Artá, i com
A fora
Extranger

L'Exemple dels humils

Aprop de la vila, a *Ses Paisés* dels Olors, hi ha un dels talayots més visitats i de més anomenada d'entre tots els del nostre terme. A desiar hi passen estols d'extranys i s'extasien davant aquelles pedres gegantines i aquell pedreny escampat, qua paria amb muda eloquència de pobles que allà visqueren abans que Jesuse. ist passás entre els lliris de Palestina, races que aquí s'establiren deixant escrita amb pedra viva la seua història, avui encara misteriosa per a noitres. Els poetes han sentit l'atracció d'aquest misteri i els arqueòlegs, muts de sagrat respecte, volten aquelles ruïnes i les fotografien esperant l'hora de començar el seu estudi, que els fruits de l'història, com els de la terra, sois quant han madurat a pler, bevent a doll la saba i el sol, són bons: tota fruita té sou temps. Que de mal no han fet les aixades, mogudes per uns inexpertes i ignorants, cercant tresors fantàstics quan probablement el vertader tresor estava a flor de terra i ningú el va saber veure i apreciar. Què de mal no ha fet la codícia espatyant per a sempre més talayots, per aprofitar el pedreny, ànfores i tombes, cercant un or que mai contingueren, inundant avencs i coves que sabien i guardaven els secrets de les més antigues civilitzacions nostrades.

Per aixó vull retreure i fer horror a un cas que és precisament lo contrari de lo que s'acostuma. Un home pagès, que ha viscut sempre aferrat a la terra va saber sacrificar els

seus interesos posant-se cent colzes per damunt de molta gent de posició que mai ha duptat de sacrificar lo que podria tenir alguna importància per l'història de la vila a algú interès propi mesquí.

L'amo'n Payeres adquirí fa temps—qu'aixó que cont és una història vella de més d'any—*Ses Paisés* d'els Olors. Tothom coneix aquest tros de terra. L'alzinaret frondós i atapit no pot ser cosa més bella i més apropiada al lloc, que no debades home com En Costa i Llobera doná el nom de «tribu de l'alzina» als qui habitaren aquells talayots. Aquest ausinar llenega cap a l'hort rialler aprop del torrent aon brillen les taronges d'or i aon les llegums benen l'aigua refrigerant. Es comprèa el goig que l'adquisició doná al amo'n Payeres. Quan s'ha viscut seixanta o setanta anys aferrat a la terra; quant es toca el fruit de tantes suors és entenedor que siga el pler máxim dir-li meva a n'aquesta terra, a voltes ingrata, mes sempre pròdiga a la llarga. Tota una vida festejant l'enamorada esquiva, obrint el sole damunt la seva morenor per a preparar l'adveniment de la maina; gordant el bestiar per la solitud dels puigs; duguent les ovelles a sestar dins la fresca obaga, trobant el primer esclata-sang i assaborint el primer brossat i a més lluitant constantment amb la torrentada que desfà el marge, amb la sequedat que agosta els arbres, quan, perduda la cullita, les espigues bordes grognetjen i l'hivern és tebi i fondísim el cel blau;

quant el cor s'encongeix a dins el pit veient la malaltia que delma el bestiar. . . Quàntes penes i quàntes alegrías omplen setenta anys consagrats a la terra estimada! I a la fi, com a premi d'una vida d'amor i de sacrifici dir-ti meu a un bocí de terra; meu, que vol dir treballar-la amb més delit, sembra-hi arbres, ametllers tendres i vincladisos com un jone, garrovers amo els vlls badats a la meravella de sentir-se inmòvils sota els núvols que se rossequen per el cel, meu aquest alzinaret les aglans del qual són esperades pels porcellins golosos; meva aquesta terra, meva aquesta aigua que val tant com la terra.

L'amo'n Payeres compré *Ses Paisés* i aviat amb l'esperit pràctic que cada pagès du dins si mateix, començà l'exploració de lo que és ben seu, i prest les trutjes i els porcellins corregeren per l'alzinar. L'esperit d'economía, que no vol dir avarícia l'impulsá a aprofitar una de les parets del talayot per a bastir l'assoll. Aquella teuladeta i aquella ferum feien nosa certament als qui entraven a veure el talayot per simple curiositat o amb el desig de desxifrar lo que diuen les pedres, que no sempre són mudes, i bastá una simple advertència perquè desaparegués aquell ambelum. Quanta gent no haguera contestat qu'ell no havia comprat alló per delícia dels visitants ociosos. . . que dins ca seva feia lo que volia. . . que no hi ha llei que l'obligás. . . No, no hi hagué rebel·dia. Indicar li simplement qu'alló no está bé i el pagès humil ho entèn, comprén que aquelles pedres poren rallar de coses nobles que mereixen respecte i reverència, encare qu'ell no les

sàpiga. I ajudà a esbucar aquella assoll i llevar aquelles teules i encare netetjà de matas i romagués aquelles pedres.

Es el contrast dels humils amb la seua magnífica intuïció, llegat de altes civilitzacions i esperança del refluorir de la raça, amb els que fruit d'una posició social no foren capaços de portar al seu nivell la cultura prèpia.

J. S. B.

Cantem cançons.

Cantem cançons i corrandes
que el cantar dona aliment,
i ensenyem d'escarní a l'eco
nostra clara veu d'argent,
Escampeu gaies tonades
pels turons de penyals blaus,
per la joia de les prades,
per l'horror de les afraus. [Ah!]
Tota la natura és com una arpa,
l'oratge a l'altura sempre canta.

Canta el riu
joliu,

tot rodolant;
la font frescal

quan, sanglotant;
raja el fos tresor

ocult al fons del seu cor.

Canta la mar solemnement

si estufa sa crinera

i quan, blau i rient,

besa la ribera

[la la, la, la, la]

Canta el bosc musical

amb la remor d'un orga triomfal;

sota la nit cillada,

d'estels brufada,

delira el rossinyol

canta qui cantarà,

i, amagat d'un arbre en la verdor,

diu la millor

de ses ardentes passades.

Cantem, nosaltres, doncs, que ara

[és bella,

com tota cosa novella,

nostra vida

florida

qui s'esplaia en el cantar

La rósada jovintut ara ens somriu,

tot cantant veurem florir l'aspre camí

tot cantant ens serà dolç el treballar,

el bell cant ens farà amable la virtut

i auriolarà la nostra jovintut.

FELIX

NOTA. Aquesta cançó està ajustada a la música de la sardana *El saltiró de la cardina* i, aposta té, contra la voluntat de l'autor, la versificació tan irregular.

Bibliografia

Almanaque Guia de El Cultivador Moderno

Aquest interessant llibre, ple de útil lectura és conegut de moltíssims agricultors, però són molt més encara els qui no coneixen les ensenyances pràctiques pels conradors, avicultors, criadors de bestiar, hortolans, apicultors i fins pels qui cultiven petits jardins i hortets, i s'cuiden de cunillars i gallines.

Aquest llibret és un tresor en aquest sentit. És una publicació molt útil que ajuda al conrador a millorar sos productes i li resol moltes dificultats.

Es un volum de més de 450 planes amb 350 gravats que, ademés de lo dit, publica un extens i molt pràctic treball sobre llegums ferratges en el sistema de linies en parella fet per l'enginyer agrònom D. Carmel Benaiges el qual exposa ben clar com s'ha d'aplicar aquest sistema a les terres de secà, per fer econòmicament ferratges, que tant interessa per la riquesa pecuària.

El zootecnista D. Juan Rof i Codina publica un estudi complet de les rasses bovines espanyoles.

D. Ramon J. Crespi hi té un interessant *Viaje por la Agricultura Norteamericana* i conté també molts de treballs pràctics sobre adobs, insecticides, bestiar, oliveres, vinya i vins etc., tot lo qual fa que aquest Almanac per 1928 sia un llibre de consulta molt pràctic i profiós per tots els conradors.

S'envia regalat a tots els subscriptors de la revista *El Cultivador Moderno* i se ven a 1'50 pts. pels qui no ho son.

—••—

ESPECTACLES

Vetllada literaria-musical

El Chor Sant Salvador, donà el dia 12 d'aquest mes la segona vetllada literaria musical que tenia promesa i el programa de la qual varem publicar en el número darrer, si bé en la part literaria fou molt alterat.

Figuraren en la presidència el Rt. Sr. Rector, D. Juan Rubí, el Rt. D. Jaume Sastre, Rt. P. Ginard, superior del Convent, l'advocat D. Lluís Pascual, D. Juan Ginard, representant de la autoritat civil i alguns membres dels Consells de la Caixa Rural. La part musical, com és natu-

ral, consistí en el cant de les pessets corals apreses per l'Orfeó desde la darrera vetllada, demostrant com han feta feina, han aprofitat el temps; perquè canten ja molt més ajustats, si bé, nos permetem aconsellar-los que preferesquen cantar poques pessets, que no moltes, que així podran cantar-les molt millor. Cantaren totes les anunciades en el programa. Totes foren molt aplaudides, especialment *L'Emigrant*. La part literaria consistí en la recitació de varies poesies humoristiques d'en B. Ferrà i d'En Peña, i En Gurries recità algunes de les més ben fetes de les que té ja escrites. Rebé molts d'aplaudiments al acabar la *Pageseta* que sembla feta d'un poeta de molt d'estudi, quant tothom sab que aquest jove poeta popular no té ni sols els estudis, de la primera ensenyança.

Al final donà una conferència el jove advocat D. Lluís Pascual fill del notari de la nostra vila. Hi havia molt d'interés en sentir al conferenciant, que no s'havia mai dirigit al nostre públic, però que té fama de bon orador degut als éxits conseguits a Palma amb les varies que ha donades. I realment, el públic no queda decepcionat, perquè així per la forma com pels fons logrà captivar l'auditori i fer-se aplaudir repetidament.

Dedicà el seu macís treball a la tan debatuda qüestió social demostrant que en el fons no és sino un problema religiós i que en els preceptes evangèlics és aont únicament pot trobar-s'hi solució. Gosà algunes de les màximes del Evangeli i digué que Jesucrist restablí el principi del valor personal i dignificà el treball amb sa pròpia vida en el taller. El Sr. Pascual fou molt apaudat i rebé moltes enhoresboies a les que hi ajuntam la nostra. D. Andréu Caselles anuncià l'altre vetllada que donarà el Chor per a Pascua i donà les gràcies a la concurrència.

Així el Chor com tots els qui prengueren part en la vetllada mereixen una entusiasta felicitació.

—••—

Les Obreres de St. Josep

El dijous llardé, les jovenetes que assisteixen al Col·legi de St. Josep d'aquesta associació feren una vetllada molt agradosa.

Posaren en escena el brillant drama català *La Pubilla de Vallespir*, en dos actes en el qual algunes de les improvisades actrius demostraren tenir grans condicions pel drama. Ademés intarpretaren varies pessets còmiques originals de la nostra poetisa D^a. Margalipa Estelrich. El públic quedà satisfetíssim i ho demos-

trà durant tots els actes que seguia amb tanta atenció que poques vegades hem vist en vetllades semblants un silenci com el d'aquell vespre i la satisfacció amb que se seguia el curs del drama. Seria perquè estant en llengua catalana el públic ho comprenia millor? La decoració estava molt bé, sortint un teló nou, de gran efecte.

El Chor de Sta. Elisabet cantà en els entreactes algunes de ses millors pesses, conquistant molts d'aplaudiments.

Aquesta vetllada fou repetida ahir diumenge; horabaixa i ho serà també demà, darrer dia a vespre.

Estan d'enhorabona.

—»0«—

En el Teatre Principal

El mateix dijous llardé en el *Teatre Principal*, s'hi representà *Don Juan Tenorio*. No era cap novetat l'obra, però sí ho era la companyia, que logrà atreure-hi una gentada grossa, de manera que de dia s'havien acabades les entrades. La causa n'era que la companyia s'improvisà entre elements avuijats molts d'ells de més de coranta anys, entre els qui en la seua joventut foren aficionats al teatre Així feia de *D. Juan*, D. Antoni Massot (a) Nari; de *Lluís Mejía* D. Juan Oreo, etc. prenguent-hi part també En Nicolau Pons (a) Xina, En Juan Flaquer (a) Mingol i altres. Vengueren ademés varies dones de Paum i per representar els papers femenins.

L'obra, segons notícies les surti bé.

Se donava a benefici dels socis de *El Circulo Artanense*.

—»0«—

En la Congregació Mariana

També aquesta Congregació ha volgut atreure al seu públic organitzant diumenge a vespre una funció en que la secció dramàtica demostrà que sent afició an aquest art. Posaren en escena el drama en dos actes de la Galeria Salesiana *El primer beso* i després la xistosa comedia en tres actes *Don Papirio Tondo*. Cada un dels actors desempenyà bé el seu paper. Anit i demà vespre seran repetides les mateixes pesses.

Per St. Josep preparen un homenatge al Director de la Congregació Rt. D. Josep Sancho de la Jordana per sa festa onomàstica i en els mostradors de ca'n Paco Miró (Argenté) hi ha exposat un bell rellotge amb campana de vidre i cordí per més de un any, que està destinat a ser regala a dit Sr. com expressió del agraiement i estimació dels congregants.

DE CA NOSTRA

MORTS

Dia 13 morí després de molt de temps de patir sa madona Trenta del carrer del Convent.

Deu la tengui a la Glòria i rebi sa família el nostre condol.

LA BULLA D'ENQUANY

Durant tota la temporada dels *darrers dies*, cada vespre s'han pogudes veure patrullar pels carrers moltes guardes de desfressats anant a donar broma. Es dels anys en que això ha abundat i molts esperaven que, com l'any passat, pel dijous llardé s'organitzaria *rúa* de màscare; però no fou així. Acudí molta gent a presenciar-la però no arriba a organitzar-se. Ahir el passeig estigué més arimat.

CASAMENT

El dijous llardé a vespre se casaren En Bartomeu Rosselló (a) Cassino amb Na Magdalena Amo ós (a) Cinta o Des Recó.

Euhorabona i que poguin estar molts d'anys plegats.

EL TEMPS

Ha fet una desena immillorable. Diades de sol esplèndid, primaveral que molta gent ha aprofitat per sortir al camp i els conradors per les feines de la temporada que duïen molt atrassades.

DESGRACIA

La va tenir dia 14 En Mateu Cristo el qual era a cassar a la seua finca de sa Alqueria vella i saltant una paret tengué la desgràcia de que ferint el gatet a una pedra se despatà l'escopeta duns sa mà foradant-li. Inmediatament assistit pels amos de sa finca fou traslladat a la vila i el metge D. Jaume Solivellas li feu la cura a l'hospital. Segons notícies la ferida va bé i no serà de la gravetat que de tot d'una semblava i que podia haver estat. Deu vulla que prest quedi bo del tot.

FOLKLORISTA

Dia 13 fou a la nostra vila per estudis folklòrics relacionats amb les costums que en

la Amèrica del Nord poguessen haver-hi introduïdes els missioners mallorquins del segle XVII, la D^{ra} Elsie Clews Parsons de New York, Directora de la *American Folklore Journal* i la qual ha trobat coses molt interessants per els seus estudis.

NIN MORT

Divenres dia 17 Sa Madona Bel de Sa Cabaneta esposa de l'amo'n Josep Tous (a) de Morrell, donà felisment a llum un robust nin que, essent el primer, fou rebut, com és natural, amb gran alegria. Mes, aquesta fou de poca durada perquè al endemà a vespre, dissapte, el veren repentinament posar-se amaratat i dins brevíssim temps morí.

Sentim amb ells sou desconsol.

RELLIGIOSES

PARROQUIA

Ahir comensaren les Coranta Hores dedicades al Sagrat Cor de Jesús com a reparació de les ofenses que reb en Carnaval. Demà vespre se farà la covenda. Predica el Triduo Mn Jaume Sastre.

Els sermons de Corema seran els mateixos dies d'aquest any passat i seran predicats pel Rt. P. Toribi Rosselló de St. Felip Neri de Porreras.

CONVENT

Els Exercicis espirituals pels Terciariis, foren molt concorreguts i especialment la Comunió General que fou numero-íssima,

Els sermons de Corema seran com sempre els dimars i els divenres i aniran a càrreg dels Rts P. Ginard i P. Mòjer.

Diumenge qui ve hi haurà la Comunió General pels Terciariis i el capvespre la Visita.

Mercat d'Inca

Bessó (quintà) 137'00 pesetes.
Blat (cortera) 27'00 Id.
Xeixa a 27'50 id.
Ordi mallorquí a 16 50 id.
id. Forasté a 15 50 id.
Civada mallorquina a 14'50 id.
forastera a 14'00 id.
Faves veyes i cuitores a 37'00
Id. pel bestia 29'00.
Maiz a 00 00 100 kg.
Porcs grassos 0'00 arrova

Banco Catalán Hipotecario

PALMA DE MALLORCA

Oficinas Provisionales

VALLORI 2

Telégramas: BANKAIP

Teléfono: 251.

CAPITAL SOCIAL 25.000 000

CASA CENTRAL BARCELONA

Préstamos hipotecarios, negociación y descuentos de letras, cuentas corrientes a la vista y a plazos, y en general toda clase de operaciones bancarias.

ACCIONES 6 p8

AGENCIA DE ARTA A PALMA
I VICEVERSA DE
ANTONI GILI (A) COMUNA
Y

SERVICI DIARI EN PRONTITUT I ECONOMIA
DE PREUS

ENCARREGS A DOMICILI

Palma -- Banch de S'oli, 24

DIRECCIO: Artá-Can Comuna Centro

GRANJA BARCINO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM DE RÀÇA
CUNIS, COLOMS, ALIMENTS ESPECIALS
PER POLLS, I Ponedores, INCUBADO-
RES; ANELLES, PLANS I CONSULTES'
--(*) CONSELL-MALLORCA--

ALMACENES MATONS

DE

RAFAEL FELIU BLANES

CALLE DE JAIME II n. 39 a 149

Palma de Mallorca

SASTRERIA PARA SEÑORA

Y CABALLERO

ARTICULOS Y NOVEDADES

PARA VESTIR DE TODAS CLASES

Ensaïmades i panets

En lloc se troben millós que a la

PANADERIA **Victoria**

ES FORN NOU

DRN

Miquel Roca Castell

A sa botiga he'l trobareu sempre pans
panets galletes, bescuits, rollets, i tota
clasa de pasticeria.

TA...BE SE SERVEIX a DOMICILI

Netedat, prontut i economia

DESPAIG:

Carrer de Palma 3 bis. ARTA

EN JAUME PICO

(A) ROTCHET

té una Agencia entre Artá i Palma i he'i
va cada dia.

Serveix amb prontut i seguredat tota
classe d'encàrregs

Direcció a Palma: Harina 8. An es cos-
tat des Centro Farmacèutic.

Artá: Palma n.º. 5

Tienda Vicens

PRECIOS FIJOS Y MUY REDUCIDOS

EN

Tejidos y toda clase

de

Merceria comestibles

Perfumería

SE VENDEN MAQUINAS DE COSER

PFAFF E IMPERI

y toda clase de instrumentos

J V. CALLE DE A. BLANES 38

Automòvils de lloguer

DELS GERMANS

SARD (A) TERRES

A cada arribada de tren van a l Estació.
Tenen servici combinat amb el Ferrocarril.

Excursions a Ses Coves, Calarratjada i demés
punts de Mallorca a preus convenguts.

DIRIGIRSE:

Carré d'En Pitxol n.º 8.

Id Son Servera n.º 29

ARTÁ.

NAUMAN

MAQUINAS PARA

COSER Y BORDAR

La Fábrica más grande de Máquinas
para coser y bordar del continente.

(MARCA ALEMANA)

DEPOSITARIO EXCLUSIVO EN ARTA

CAN GANANSI